

УНІВЕРСИТЕТСЬКІ ГРОМАДСЬКІ ПРОСТОРИ (НА ПРИКЛАДІ ВНТУ)

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Запропоновано визначення «університетського громадського простору» та розглянуто способи використання територій вищих навчальних закладів у світовій практиці, що дозволило визначити особливості та функції університетських громадських просторів з урахуванням сучасних урбанізаційних процесів.

Ключові слова: університетський простір, громадський простір, функції території, університет, ВНТУ

Abstract

The definition of "university public space" is proposed and the ways of using the territories of higher educational institutions in world practice are considered, which allowed to determine the features and functions of university public spaces taking into account modern urbanization processes.

Keywords: university space, public space, functions of the territory, university, VNTU.

Вступ

Функціонування сучасних університетів передбачає різні процеси життєдіяльності: освітні, наукові, культурні, рекреаційні, спортивні та побутові, що зазнали значного переосмислення в останні роки. Неможливо посперечатися із тим, що здебільшого в стінах університетських будівель та на його території велику кількість часу проводять безпосередньо учасники освітніх процесів – студенти та викладачі. Проте, варто зазначити, що будівлі університетів є важливою структурною одиницею міст, що мають значну роль у формуванні та розвитку міського середовища – як, наприклад, сталося у випадку із червоним корпусом Київського національного університету ім. Тараса Шевченка, який був збудований на околиці Києва, а внаслідок став умовним центром розвитку нового району, – так і їх територія, що деколи сягає досить великих розмірів, нерідко виконує функції саме громадських просторів. Часто пересічні громадяни відвідують територію університетів не з метою подальшого відвідування корпусів, а для проведення вільного часу та організації дозвілля. Таким чином визначення особливостей та напрямків розвитку університетських громадських просторів є сьогодні актуальним питанням.

Метою даної роботи є дослідження способу використання університетських просторів як громадських, та подальшого розкриття дефініції «університетський громадський простір» та визначення основних його елементів і функцій.

Результати дослідження

Як відомо, у вересні 2015 року відбувся Саміт ООН зі сталого розвитку, де було затверджено 17 Цілей сталого розвитку. Одинадцятий пункт списку передбачає забезпечення відкритості, безпеки, життєстійкості й екологічної стійкості міст, інших населених пунктів. Одним із його завдань є забезпечення загального доступу до зелених і громадських просторів, оскільки вони є одними із найважливіших елементів забезпечення соціальної інтеграції та відкритості, здорового способу життя і благополуччя, розширення економічного обміну і культурного самовираження [1].

Впродовж останнього десятиліття Україна впевнено тримає курс на розвиток і не планує його змінювати. З кожним роком ми спостерігаємо за все новими і новими змінами, в тому числі у веденні міського господарства та забезпеченні благоустрою. Тим не менш, на сьогоднішній день наша країна входить лише до списку країн, що розвиваються, та, на жаль, досі не займає провідну позицію.

Україна, як і інші країни, що розвиваються, на сьогодні знаходиться на початковому етапі створення відкритих просторів для населення. Звичайно, високі фінансові витрати та брак належних земель, причиною якого стала відсутність спланованої урбанізації та альтернативного підходу до

стримування хаотичної розбудови міст у період після 2000-х років, є одними з найголовніших перешкод на шляху до забезпечення населення усіма необхідними та незамінними зручностями.

Сьогодні перед Вінницею також постає завдання визначення шляхів переходу від пострадянського до сучасного європейського міста. Це є основною причиною для пошуку нового стратегічного бачення розвитку міста, що відтворено у нещодавно затвердженій концепції інтегрованого розвитку міста до 2030 року (Рішення ВМР від 01.08.2019 р. № 1910. Про затвердження Плану реалізації та каталогу стратегічних проєктів «Концепції інтегрованого розвитку м. Вінниці 2030») [2]. Дана концепція визначає просторові та змістові пріоритети розвитку Вінниці на найближче десятиліття та має п'ять візій, які визначають основні напрямки трансформації міста. Окрім того, як йдеться у VI візії «Комфортне, культурне та соціально відповідальне місто», у проєкті передбачається розробка концепції розвитку громадських просторів.

За загально прийнятою термінологією встановлено, що громадський простір не може включати зони, що входять до складу громадських об'єктів, таких як школи та інші навчальні заклади, аеропорти, стадіони, лікарні водопровідних станцій тощо, що не є відкритими для широкого загалу [3]. Однак, зіткнувшись із проблемами неможливості забезпечення створення необхідних громадських просторів, більш раціональним є використання низки досить гнучких підходів для максимального використання уже існуючих ресурсів [4].

Таким чином, з'являється можливість інтеграції студентських просторів із громадськими, дозволяючи не тільки привабити й зацікавити ту частину населення, що може стати потенційними абітурієнтами навчального закладу, а й покращити благоустрій міста, особливо якщо на це немає ресурсів у органів міського управління. Виходячи із усього вищевказаного, можна дійти висновку, що певні зони, які входять до складу території університету чи іншого вищого навчального закладу, але використовуються для перебування на них не тільки студентів та викладачів університету, а й запрошених гостей і випадкових відвідувачів, матиме назву «університетський громадський простір».

Звичайно, такий простір не може знаходитись деінде. При грамотному розплануванні території найбільш ефективним буде розміщення університетського громадського простору саме у вхідній чи біля вхідній, репрезентативній групі. Вибір такого місця розташування пов'язаний із тим, що найчастіше ця зона є найбільш відвідуваною та помітною, оскільки тут зазвичай розташовується головний в'їзд чи вхід на територію. В такому випадку відвідувачам не доведеться блукати територією університету у пошуках відкритого простору. Зручність також буде й у тому, що головний вхід зазвичай розташовується біля головної будівлі чи корпусу, а тому формування сучасного громадського простору буде як ніколи доречним, оскільки з'явиться можливість проводити там різноманітні університетські заходи, запрошеними на які можуть бути і звичайні містяни [5].

Прикладом є громадський простір сформований в межах території Вінницького національного технічного університету [6]. Комплекс ВНТУ сьогодні являє собою функціонально і архітектурно сформоване університетське містечко, яке містить у собі навчально-лабораторні корпуси, гуртожитки з блоком побутового обслуговування (студмістечко), спортивний комплекс, господарські та інші споруди, які сьогодні потребують переосмислення та реновація (рис. 1, 2).

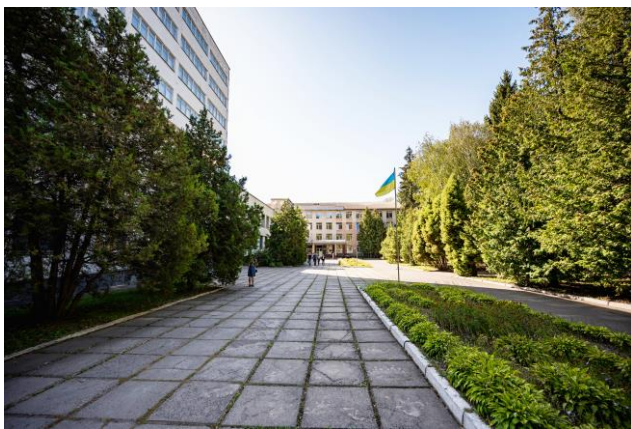

Рис. 1. Ділянка території ВНТУ біля головного корпусу   Рис. 2. Фонтанна площа біля головного корпусу ВНТУ

Не може бути ніяких заперечень з того приводу, що головним елементом університетського громадського простору будуть саме зелені насадження. Вони створюватимуть необхідну атмосферу спокою і затишку, забезпечуватимуть екологічну стійкість простору [7].

Не обійдеться й без облаштованих для відпочинку місць із лавами, гамаками тощо. Такі місця дозволять забезпечити ефективну взаємодію не тільки серед студентів, а й серед різних вікових груп. Використання університетського громадського простору для відпочинку і обміну досвідом, взаємодії та спілкування різних соціальних і вікових груп й інших проявів соціальної активності забезпечить стійку соціальну функцію простору.

Здійснюючи аналіз функцій університетського громадського простору, маємо зазначити, що однією із найголовніших та найважливіших для самого університету буде власне репрезентативна функція. Оскільки, на сьогодні в Україні університетські громадські простори зустрічаються досить рідко і поки вважаються новим явищем, сама наявність простору уже буде виконувати функцію представлення для університету [4]. Однак, для її ефективного забезпечення у межах відкритого простору також можуть використовуватися різноманітні інформаційні стенди. Вони не тільки будуть представляти відвідувачам сам заклад, а й дозволять залучати студентів та викладачів до їх оформлення, регулярного оновлення інформації, що дозволить сформувати більш якісне середовище.

Висновки

Встановлено, що створення університетських громадських просторів дозволить не тільки привабити й зацікавити ту частину населення, що може стати потенційними абітурієнтами навчального закладу, а й покращити благоустрій міста завдяки ефективному використанню уже існуючих ресурсів. Університетські громадські простори, зокрема репрезентативна ділянка території ВНТУ біля головного корпусу, корпусів №1 та №2, є основою для ефективного діалогу та соціальної взаємодії як у межах різних груп, – населення міста, учасників освітнього процесу, – так і поміж ними. Спілкування, обмін досвідом, спільний відпочинок на території простору забезпечить його стійку соціальну функцію та подальший розвиток.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Наша робота над досягненням Цілей сталого розвитку в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://ukraine.un.org/uk/sdgs>
2. Стратегія розвитку Вінницької міської територіальної громади до 2030 року – Стратегія 3.0 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.vmr.gov.ua/stratetiia>
3. Петришин Г. П. Містобудівне проектування. Частина II: проектування структурних елементів міста : навч. посібник. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2017. 288 с.
4. Левченко, Д. Р., Принципи містобудівного розвитку комплексів закладів вищої освіти в структурі сучасного міста (на прикладі міста Харкова) : дис. ... канд. арх. : 18.00.01 / Харківський національний університет міського господарства ім. О. М. Бекетова. Харків, 2017. 214 с.
5. Mona Ali, Youngmin Kim. Can a University Campus Work as a Public Space in the Metropolis of a Developing Country? The Case of Ain-Shams University, Cairo, Egypt [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.mdpi.com/2071-1050/12/17/7229>
6. ВНТУ сьогодні [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://vntu.edu.ua/uk/about-university/vntu-today.html>
7. ДБН Б.2.2-5:2011 – Благоустрій територій. – діючий. – [Чинний від 2012-03-03]. – Київ: Мінрегіон України, 2012. – 81 с. – (Національні стандарти України).

Вікторова Єлизавета Миколаївна — студентка групи БМ-196, Факультет будівництва, цивільної та екологічної інженерії, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: viktoroval164@gmail.com

Субін-Кожевнікова Альона Сергіївна – к. архітектури, старший викладач Кафедри будівництва, міського господарства та архітектури, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: subinkozhevnikova@vntu.edu.ua

Viktorova Yelizaveta — Faculty of Civil Engineering, Civil and Environmental Engineering, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, email : viktoroval164@gmail.com

Subin-Kozhevnikova Alona – Ph.D. (Candidate of Architecture), Senior Lecturer of Department of Construction, Municipal Economy and Architecture, Vinnytsia, e-mail: subinkozhevnikova@vntu.edu.ua